

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	FISIOTERAPIA NAS DISCAPACIDADES NEUROLÓXICAS E DA VESEX	Código	651G01021	
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Fisioterapia, Medicina e Ciencias Biomédicas			
Coordinación	Amado Vazquez, Maria Eugenia	Correo electrónico	maria.eugenia.amado@udc.es	
Profesorado	Amado Vazquez, Maria Eugenia Chouza insua, Marcelo Ortigueira Garcia, Serafin Vivas Costa, Jamile	Correo electrónico	maria.eugenia.amado@udc.es marcelo.chouza@udc.es serafin.ortigueira@udc.es j.vivas@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Esta e unha materia que fundamenta a intervención clínica nas discapacidades neurolóxicas propias do neno, do adulto e as presentes no envellecemento. Incídese na relación existente entre las patoloxías fundamentalmente de corte neurolóxico e o seu abordaxe fisioterapéutico.			

Plan de continxencia

1. Modificacións nos contidos: Non se modifican

2. Metodoloxías

*Metodoloxías docentes que se manteñen

Todas, no caso de que a docencia presencial sexa posible, agás as titorías (ver despois).

- Prácticas de laboratorio: Metodoloxía que permite que os estudantes aprendan efectivamente a través da realización de actividades de carácter práctico, tales como demostracións, exercicios, experimentos e investigacións.
- Sesión maxistral: Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
- Estudo de casos: Metodoloxía onde o suxeito se enfronta ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de persoas, a través dun proceso de discusión. O alumno sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser capaz de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razoada a través dun proceso de discusión en pequenos grupos de traballo.
- Proba práctica: Proba na que se busca que o alumno desenvolva total ou parcialmente alguna practica que previamente tivese feito durante as clases prácticas.
- Proba de resposta múltiple: Proba obxectiva que consiste en formular unha cuestión en forma de pregunta directa ou de afirmación incompleta, e varias opcións ou alternativas de resposta que proporcionan posibles solucións, das que só unha delas é válida. As respostas erradas restarán puntuación das correctas.
- As titorías se levarán a cabo exclusivamente por vía telemática (correo electrónico, Teams). Esta condición se manterá inda que sexa posible a docencia presencial.

*Metodoloxías docentes que se modifican

No caso de que a docencia presencial non sexa posible:

- Prácticas de laboratorio: Realizaranse a través do estudo de casos y/o análises de vídeos, relacionados cos contenidos teóricos, e a través das plataformas oficiais das que dispón a UDC.
- As clases maxistrais se divulgarán mediante presentacións comentadas a traveso da plataforma Moodle, e a través das plataformas oficiais das que dispón a UDC.
- Proba de resposta múltiple: Proba obxectiva que consiste en formular unha cuestión en forma de pregunta directa ou de afirmación incompleta, e varias opcións ou alternativas de resposta que proporcionan posibles solucións, das que só unha delas é válida. As respostas erradas restarán puntuación das correctas. Realizaríase por vía telemática a través das canles oficiais da UDC
- Traballo grupal de revisión
- As titorías se levarán a cabo exclusivamente por vía telemática (correo electrónico, Teams). Esta condición se manterá inda que sexa posible a docencia presencial

3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado

- Correo electrónico: Disponible diariamente, tanto para facer consultas como para programar reunións telemáticas por outras vías
- Plataforma Moodle, tamén disponible de xeito continuado, a traveso do Foro de Novas e a asignación de tarefas
- Teams: Vía principal para as titorías que vaian máis aló dunha simple consulta (ex. traballos tutelados), e tamén para titorías e tarefas de grupo.

4. Modificacións na avaliación

*Observacións de avaliación:

Se non fora posible a docencia presencial, manténdose a avaliación, tendo en conta a participación por vía telemática a través das canles da UDC.

A proba teórica representa o 45% da avaliación. A proba práctica o 35% (estudio de casos y/o análises de vídeos, relacionados cos contenidos teóricos) . Entre ambas probas suman un 80%. A avaliación continuada supón o 20%, inclúe traballo grupal de revisión. Para aprobar a materia teñen que superar cada unha das unidades temáticas cunha nota do 50% sobre o total de cada apartado, a nota final resultase da media das 3 unidades temáticas. O aprobado de cada unidade temática mantense ata a 2ª convocatoria do mesmo curso.

Para guardar unha das partes da materia (teoría ou práctica) hai que presentarse a ambas dúas.

Si un alumno se presenta a unha das partes e non fai na outra, a súa nota final constará como suspenso.

Nota: Farase un seguimento da asistencia por parte dos alumnos as sesións a través das vías telemáticas.

As porcentaxes asignadas a cada proba poden sufrir pequenas modificacións dun curso a outro en función das necesidades da materia, non obstante o valor do exame (teórico e práctico) non será inferior ao 80% da nota final.

5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía

Non hai

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica adecuada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos; de forma que, ao termo dos estudos, os estudantes saiban aplicalos tanto a casos clínicos concretos no medio hospitalario e extrahospitalario, como a actuacións na atención primaria e comunitaria.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A11	Proporcionar unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica, fomentando actividades profesionais que dinamicen a investigación en fisioterapia.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se preste atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral como escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	CB1 - Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral, e adóitase atopar a un nivel que, aínda que se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B2	CB2 - Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B3	CB3 - Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B4	CB4 - Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
B5	CB5 - Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía respectuosa coa cultura democrática, os dereitos humanos e a perspectiva de xénero.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	Adquirir habilidades para a vida e hábitos, rutinas e estilos de vida saudables.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
C9	Ter a capacidade de xestionar tempos e recursos: desenvolver plans, priorizar actividades, identificar as críticas, establecer prazos e cumprilos.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título
---------------------------	-------------------------------------

Identificar a presentación clínica das enfermidades neurolóxicas e dos maiores.	A3 A4 A5 A6 A7 A11 A12 A16 A17	B2 B3 B4	C1
Realizar o diagnóstico diferencial dos procesos neurolóxicos e dos maiores en relación a patoloxías susceptibles de tratamento fisioterápico.	A5 A6	B1	
Diseñar unha historia clínica de Fisioterapia enfocada ao paciente neurolóxico e maior.	A11	B5	C9
Elaborar a valoración, diagnóstico de Fisioterapia e plan terapéutico dos pacientes neurolóxicos e maiores.	A16		
Analizar e adaptar a utilización dos diferentes axentes físicos en relación aos pacientes neurolóxicos e maiores.	A15		
Conocer, interpretar e diseñar a pauta de tratamento fisioterápico das complicacións relacionadas cos procesos neurolóxicos e do maior.	A3 A4 A18 A19		C3 C4 C5 C6 C8

Contidos	
Temas	Subtemas
UNIDADE TEMÁTICA I: Fisioterapia nas alteracións congénitas e adquiridas propias da infancia.	<p>Tema: Plasticidad e rexeneración neural.</p> <p>Tema: bases metodolóxicas xerais da fisioterapia neurolóxica.</p> <p>Tema: Desenvolvemento psicomotor nos 2 primeiros anos de vida.</p> <p>Tema: Abordaxe fisioterápico na Parálise cerebral infantil (PCI) -Definición, sintomatología. -Avaliación e abordaxe específica desde a fisioterapia.</p> <p>Tema: Abordaxe fisioterápico na patoloxía ortopédica máis frecuente na infancia (parálise obstétrica do plexo braquial; tortícolis congénita; alteracións de cadeira(luxación de cadeira, enf. de Perthes, coxa vara)). -Definición, sintomatología. -Avaliación e abordaxe específica desde a fisioterapia.</p>

UNIDADE TEMÁTICA II: Fisioterapia nas discapacidades
neurolóxicas propias do adulto

Tema: Fisioterapia no Accidente cerebrovascular (ACV).

- Definición e sintomatoloxía.
- Avaliación e abordaxe específica fisioterápico no ACV.

Tema: Fisioterapia nos traumatismos cranioencefálicos (TCE) e Tumores cerebrais.

- Definición e sintomatoloxía.
- Avaliación e abordaxe específica fisioterápico no TCE e Tumores cerebrais.

Tema: Fisioterapia na lesión medular.

- Definición e sintomatoloxía.
- Avaliación e abordaxe específica fisioterápico nas lesións medulares.

Tema: Fisioterapia no Arnold Chiari. Fisioterapia nas enfermidades da medula
espinal: Siringomielia.

- Definición e sintomatoloxía.
- Avaliación e abordaxe específica fisioterápico en patoloxías como Arnold Chiari e Siringomielia.

Tema: Fisioterapia nas enfermidades desmielizantes do SNC: Esclerose múltiple.
Enfermidade das motoneuronas: Esclerose lateral amiotrófica (ELA).

- Definición e sintomatoloxía.
- Avaliación e abordaxe específica fisioterápico en patoloxías como Esclerose múltiple e Esclerose lateral amiotrófica.

Tema: Abordaxe fisioterápico na patoloxía máis frecuente do Sistema Nervioso
Periférico (SNP): plexo braquial e plexo lumbosacro.

- Definición e sintomatoloxía.
- Avaliación e abordaxe específica fisioterápico en lesións do plexo braquial e lumbosacro.

Tema: Fisioterapia nas neuropatías periféricas. Polineuritis desmielizante.
Guillain-Barré.

- Definición e sintomatoloxía.
- Avaliación e abordaxe específica fisioterápico na síndrome de Guillain-Barre.

UNIDADE TEMÁTICA III: Fisioterapia nos maiores	<p>Tema 1: O envellecemento</p> <p>Tema 2: Programas de revitalización</p> <p>Tema 3: Fisioterapia na osteoporose</p> <p>Tema 4: Fisioterapia na enfermidade de Parkinson</p> <p>Tema 5: Fisioterapia nas demencias. Enfermidade de Alzheimer</p>
--	---

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Prácticas de laboratorio	A3 A4 A5 A6 A15 A16 A18 A19 B2 B4	21	34	55
Sesión maxistral	A3 B1 B3 B5 C9	28	47	75
Estudo de casos	A7 A11 A12 A15 A17 A18 A19 C1 C3 C4 C5 C6 C8	8	8	16
Proba práctica	A3 A4 A5 A6 A18	1	0	1
Proba de resposta múltiple	A3	2	0	2
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Metodoloxía que permite que os estudantes aprendan efectivamente a través da realización de actividades de carácter práctico, tales como demostracións, exercicios, experimentos e investigacións.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade sóese reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso case exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Estudo de casos	Metodoloxía onde o suxeito se enfrenta ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de persoas, a través dun proceso de discusión. O alumno sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser capaz de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razoada a través dun proceso de discusión en pequenos grupos de traballo.
Proba práctica	Proba na que se busca que o alumno desenvolva total ou parcialmente alguna practica que previamente tivese feito durante as clases practicas.

Proba de resposta múltiple	Proba obxectiva que consiste en formular unha cuestión en forma de pregunta directa ou de afirmación incompleta, e varias opcións ou alternativas de resposta que proporcionan posibles solucións, das que só unha delas é válida. As respostas erradas restarán puntuación das correctas.
----------------------------	--

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos Prácticas de laboratorio	Atención personalizada presencial e non presencial (a través das plataformas oficiais das que dispón a UDC) en horarios de tutorías dos docentes. As tutorías realizaranse por vía telemática seguindo as canles indicadas.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Estudo de casos	A7 A11 A12 A15 A17 A18 A19 C1 C3 C4 C5 C6 C8	Metodoloxía onde o suxeito se enfrenta ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de persoas, a través dun proceso de discusión. O alumno sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser capaz de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razoada a través dun proceso de discusión en pequenos grupos de traballo.	10
Prácticas de laboratorio	A3 A4 A5 A6 A15 A16 A18 A19 B2 B4	Metodoloxía que permite que os estudantes aprendan efectivamente a través da realización de actividades de carácter práctico, tales como demostracións, exercicios, experimentos e investigacións.	10
Proba práctica	A3 A4 A5 A6 A18	Utilízase para a avaliación dos contenidos analizados durante as practicas de laboratorio.	35
Proba de resposta múltiple	A3	Proba obxectiva que consiste en formular unha cuestión en forma de pregunta directa ou de afirmación incompleta, e varias opcións ou alternativas de resposta que proporcionan posibles solucións, das que só unha delas é válida. As respostas erradas restarán puntuación sobre as válidas.	45

Observacións avaliación

A proba teórica representa o 45% da avaliación. A proba práctica o 35%. Entre ambas probas suman un 80%. A avaliación continuada supón o 20%, inclúe prácticas de laboratorio e estudo de casos. Para aprobar a materia teñen que superar cada unha das unidades temáticas cunha nota do 50% sobre o total de cada apartado, a nota final resultase da media das 3 unidades temáticas. O aprobado de cada unidade temática mantense ata a 2ª convocatoria do mesmo curso.

Para guardar unha das partes da materia (teoría ou práctica) hai que presentarse a ambas dúas.

Si un alumno se presenta a unha das partes e non fai na outra, a súa nota final constará como suspenso.

Nota: Farase un seguimento da asistencia por parte dos alumnos as prácticas de laboratorio.

As porcentaxes asignadas a cada proba poden sufrir pequenas modificacións dun curso a outro en función das necesidades da materia, non obstante o valor do exame (teórico e práctico) non será inferior ao 80% da nota final.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Póo Argüelles P. Parálisis cerebral. (2007). En: Fejerman N, Fernández Alvarez E, Neurología pediátrica.. 3ª ed. Buenos Aires, Argentina. Panamericana
- Brust, JC. (2008). Diagnóstico y tratamiento en neurología. . McGraw-Hill/interamericana de España. Madrid
- Calero, MD, Hernandez, I; Lopez, E; Zafra, I. (2007). Actuación del fisioterapeuta en esclerosis múltiple. . 2ª edición. Editorial Formación Alcalá la Real
- Davies, P. (2003). Pasos a seguir: tratamiento integrado de pacientes con hemiplejía. 2ª edición, Madrid: Panamericana
- Harvey, L. (2010). Tratamiento de la lesión medular. Guía para fisioterapeutas. . Elsevier, Barcelona
- Meliá JF; Valls, M. (1998). Fisioterapia en las lesiones del sistema nervioso periférico. . Síntesis. Madrid, 1
- Stokes, M (2006). Fisioterapia en la rehabilitación neurológica.. 2ª edición. Elsevier. Madrid
- Waxman, SG. (2004). Neuroanatomía clínica.. 13ª edición. Manual moderno. Mexico
- Avellaneda, A; Isla, A; Izquierdo, M. y colaboradores. (2009). Malformaciones de la unión craneo-cervical (Chiari). BMC Musculoskeletal disorders. volumen 10
- Díaz, M.J. (2005). Tratamiento fisioterápico en pacientes con lesión en el sistema nervioso central: cuando la vía corticoespinal presenta mejor activación que otras vías implicadas en el movimiento. . Fisioterapia 27:266-273
- Gómez-Soriano, J; Taylor, J. (2010). Espasticidad después de la lesión medular: revisión de los mecanismos fisiopatológicos, técnicas de diagnóstico y tratamientos . Fisioterapia 32:89-98
- Macías, A.I; Cano, R (2007). Revisión del tratamiento en pacientes con esclerosis múltiple. . Fisioterapia 29:36-43
- López, P; Gallego, C; Pacheco, S. (2005). Tratamiento fisioterápico en esclerosis múltiple: a propósito de un caso clínico.. Fisioterapia 27(1): 30-40
- Paeth, B. (2007). Experiencias con el Concepto Bobath.. 2ª edición, Madrid: Panamericana
- NARA I. (2003). Manual de Fisioterapia. Fisioterapia en accidentes cerebrovasculares. Madrid: Ibersaf Editores/AEF
- Cano de la Cuerda, Collado Vazquez (2012). Neurorrehabilitación. Métodos específicos de valoración y tratamiento. Madrid: Panamericana
- Delgado Ojeda M.A (2004). Rehabilitación y fisioterapia en Geriatria. 2ª ed. Jaén Alcalá
- Rubens J Da Silva (2005). Fisioterapia geriátrica.. Madrid: Mc Graw-Hill; Interamericana
- Berciduo Blanco, J A (1991). Optimización del tratamiento de Parkinson. Madrid; Fundación Valgrande
- - Alvarez-Buylla A, Lim DA (2004). the long run: Maintaining germinal niches in the adult brain. . Neuron. 2004 Mar 4;41(5):683-6.
- - Duffau H. (2006). Brain plasticity: From pathophysiological mechanisms to therapeutic applications. J Clin Neurosci. 2006 Nov;13(9):885-97.
- - Fejerman N, Fernández Álvarez E. (2007). Neurología pediátrica. 3ª Ed. Buenos Aires, Argentina: Panamericana
- Johnston MV. (2009). Plasticity in the developing brain: Implications for rehabilitation. . Dev Disabil Res Rev. 2009;15(2):94-101.
- Chouza M, Raposo I, Fernández R et al (2001). Protocolo de fisioterapia en el paciente parkinsoniano. Fisioterapia 2001; 23(4): 191-199
- Chouza Insua M (2009). Fisioterapia en el paciente parkinsoniano. Ed. Síntesis
- Arias P, Chouza M, Vivas J, Cudeiro J. (2009). Effect of whole body vibration in Parkinson's disease: a controlled study.. Movement Disorders 2009;24(6):891-8
- Chouza M, Arias P, Viñas S, Cudeiro J. (2011). Acute effects of whole-body vibration at 3, 6, and 9 Hz on balance and gait in patients with Parkinson's disease.. Movement Disorders 2011;26(5):920-1.
- Shumway-Cook A, H. Woollacott M (2016). Motor Control: Translating Research into Clinical Practice. 5th Edition. Lippincott Williams and Wilkins
- Vojta V, Schweizer E. (2011). El descubrimiento de la motricidad ideal. Ed. Morata, S.L.

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

VALORACIÓN FUNCIONAL E PSICOSOCIAL/651G01007
PATOLOXÍA MÉDICO-CIRÚRXICA I/651G01011
CINESITERAPIA: BASES DO EXERCICIO TERAPÉUTICO/651G01013
FISIOTERAPIA NEUROLÓXICA E PSICOMOTRIZ/651G01016
FISIOTERAPIA RESPIRATORIA/651G01017

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

FISIOTERAPIA MANUAL E OSTEOPÁTICA II/651G01019
REHABILITACIÓN CARDIO-RESPIRATORIA E VASCULAR/651G01020
FISIOTERAPIA NAS DISFUNCIÓNS DO APARELLO LOCOMOTOR/651G01024

Materias que continúan o temario

ESTANCIAS CLÍNICAS II/651G01036

Observacións

Para axudar a conseguir unha contorna inmediata sustentable e cumprir cos obxectivos estratéxicos do Plan Green Campus da Facultade de Fisioterapia, os traballos documentais que se realicen nesta materia poderanse solicitar tanto en formato papel como virtual ou soporte informático. De realizarse en papel, seguiranse na medida do posible as seguintes recomendacións xerais:- Non se utilizarán plásticos.- Realizaranse impresións a dobre cara.- Empregarase papel reciclado.- Evitarase a realización de borradores.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías